

YARIM ELMA

Açıklamalı Atasözleri

Zambak
YAYINLARI

MEB Tavsiyeli İlköğretim 100 Temel Eserden Seçmeler 30

YARIM ELMA

Açıklamalı Atasözleri

YARIM ELMA

Yazan:
Mehmet AZİM

Zambak
YAYINLARI

YAZ GÖLGESİ

Yazın gölge hoş, kışın çuval boş.

Her işin bir zamanı vardır. Çalışılması gereken zamanda eğlence ile keyfince yaşayan kişiler, daha sonra sıkıntıya düşer.

Öğrenciler, okul zamanı derslerine iyi çalışmalıdır. Ders zamanı, vaktinin çoğunu oyunla geçiren bir öğrenci başarısız olacaktır. Oyunun zamanı ayrı, dersin zamanı ayrıdır. Derslerine gereken özeni göstermeyip zayıf not almanın ve üzülmeyin çok anlamı yoktur.

Geleceğe yönelik düşünceleri olan insanlar planlı çalışmalıdır. Her dersin ve sınıfın hakkını vermeli, böylece bir üst sınıfa geçmeye çalışmalıdır. Hedefine doğru adım adım ilerlemelidir. Çalışmadan, kendisine yüksek hedefler koymak, boş bir hayal olmaktan öteye gitmeyecektir. Bir öğrenci bu gün ne ekiyorsa okulunu bitirince onu biçecektir. İyi üniversitelerde okumak isteyenler, şimdiden düzgün ve planlı çalışmalıdır.

Zahmetsiz ve eziyetsiz zengin olmak mümkün değildir. Çalışmayan bir fabrikadan ürün elde edilmez. Fabrikayı çalıştırmak ve oradan ürün elde etmek için düğmeye basmak gerekir. Fabrikanın içinde her işçi, üzerine düşeni tam olarak yaparsa orası verimli bir iş yeri olur. Bu durumda hem işçiler hem de fabrika sahibi kazanır.

Çiftçi, tembellik gösterip de tarlayı boş bırakırsa ürün alamaz. Kış mevsimi gelince başkalarının eline bakmak zorunda kalır. Bir çiftçi için kış mevsimi daha çok dinlenme mevsimidir. Diğer mevsimlerde üretmeyen çiftçi, kışın da rahat bir şekilde dinlenemez. Bu nedenle ekim mevsiminde ürünleri tarlaya ekmeli, gübresini suyunu vermelidir. Gerekliyorsa çapasını yapmalıdır. Elde ettiği ürünleri satınca da parayı kazanacaktır.

İnsan, rızkını temin etmek için çalışmak zorundadır. Meyve kurtları, yeni doğmuş bebekler, çalışmadan da yiyeceklerini elde ederler. Fakat bu durum, taklit edilecek bir kazanç elde etme şekli değildir. Halk arasında söylendiği gibi "Armut piş, ağzıma düş." şeklindeki anlayış doğru değildir. Toplum içinde armudun olgunlaşıp ağzına düştüğü insanlar bulunabilir. Fakat böyle bir çalışma tarzını benimsemek dünyada işleyen kanunlara aykırıdır. İnsan çalışmalı ve çalıştığı için karşılığını istemelidir. Genel olarak, insan ancak çalışınca elde eder. Bir insan için, kendi el emeği ile yediği yemekten daha lezzetlisi yoktur.

Toplum içinde boş boş oturup rızkının ayağına gelmesini bekleyenler için "Boş ambarda peynir

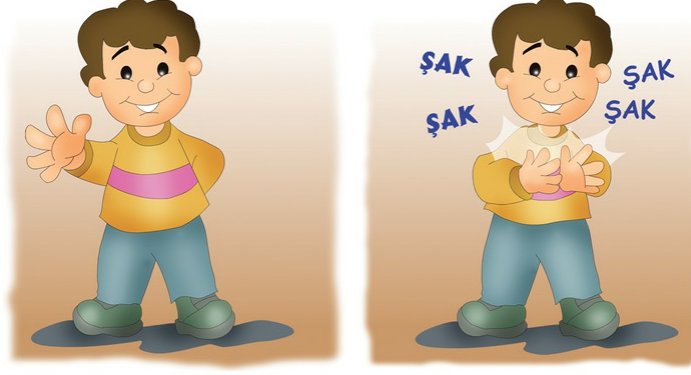
arıyor.” denir. Böyle insanlar dilenci durumuna düşer. Ağustos böceği gibi karıncadan yardım istemek zorunda kalır.

İçinde bulunduğumuz imkânları ve şartları değerlendirmek, fırsatları kaçırmamak gerekir. Kışın çuvalımızın dolu, kafamızın rahat olması için, yazdan çalışmalı ve gelecek günlere hazırlıklı olmalıyız.

DÜNYAYA UZANAN ELLER

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

İnsanlar toplu olarak yaşadıkları için yardımlaşmak zorundadır. Tek başımıza hayatımız için gerekli olan yeme, barınma ve giyinme gibi temel ihtiyaçlarımızı bile gideremeyiz.

Okullar açılınca defterlerimizi, kitaplarımızı kaplamamız gerekir. Fakat defterlerimizi ve kitaplarımızı tek başımıza kaplamamız çok zordur. Bunun için aile büyüklerinden yardım isteriz. Birlikte, onları güzelce kaplarız.

Evdeki işleri yaparken aile içinde güzel bir dayanışma örneği sergilenir. Annemiz yemeği hazırlar. Çocuklar ekmek alıp gelir. Baba, sofranın hazırlanmasına yardım eder. Birlikte gidilip yiyecek, içecek alınır. Ev temizlenecekse herkes gücüne göre katkı sağlar. Ailede, dayanışma içinde günler daha mutlu ve eğlenceli geçer.

Dayanışma elbette sadece aile içinde olmaz. Komşumuzdan başlayıp bütün dünyayı içine alır. Düğün dernek yaparken komşularımızın sevincini paylaşıyoruz. Üzüntülü anlarında onlara destek oluruz. Hasta komşularımızı ziyaret ederiz. Onları rahatsız etmemek için elimizden geleni yaparız.

Özellikle şehirlerde annelerin çoğu çalışmaktadır. Annemiz işteyken küçük kardeşimizi bazen komşuya bırakması gerekebilir. Okuldan gelince aile büyüklerimiz evde yoksa komşuya gideriz. Komşularımız bize çoğu zaman akrabalarımızdan daha yakındır.

Mahallemizde yoksul insanlar bulunabilir. Onlar için yiyecek ve giyecek yardımı topluyoruz. Bu yardımları ihtiyaç sahiplerine ulaştırır, onların sıkıntılarını ortak olmaya çalışırız. Komşularımızın karnı tok, sırtı pek olursa biz de huzur buluruz. Onların aç ve açık kalması bizleri de üzer.

Mahallemizdeki yoksul insanlara bir ailenin yardım yapması güç ve yetersiz olabilir. Ama mahalledeki bütün insanlar yardımlarını birleştirirse çoğu fakir insanın derdine derman bulmuş oluruz.

Sınıf kitaplığımızı zenginleştirmeyi düşünelim. Bir arkadaşımızın kitap getirmesiyle kitaplığımız zenginleşmez. Sınıftaki her arkadaşımız katkı sağlarsa zengin bir kitaplık kurabiliriz.

Oyuncağı olmayan bir çocuğa oyuncak hediye ederek onun da mutlu olmasını sağlamak güzel bir davranıştır. Kışlık giyeceği olmadığı için okula gidip gelirken üşüyen çocukların ızdırabını duymamak mümkün mü? Kitabı olmadığı için okuyamayanlara, kalemi olmadığı için yazamayanlara yardım etmeyi istemeyen bir kalp olamaz!

İstemese bile yurdumuzda bazen doğal afetler yaşanır. Ah, vah etmek yerine zarara uğrayan vatandaşların yardımına koşmak gerekir. Onların yanında olmak, acılarının giderilmesine çalışmak en

önemli vatandaşlık görevlerimizdir. Bu konuda yetkili kuruluşlara destek vermek, bir başka yardım şeklidir. Hep birlikte, el ele vererek vatandaşlarımızı zor günlerinde yalnız bırakmamalıyız.

Dünyanın neresinde olursa olsun en küçük bir sıkıntıyı bile duymamız, görmemiz artık mümkün. Afrika'nın aç insanlarını görüp de onlara acımamak elde mi? Peki acımak yetiyor mu, onların dertlerine derman oluyor mu? Elbette hayır! Onların, hayatlarını devam ettirebilmeleri için temel ihtiyaçlarını gidermede bile sıkıntıları var. Yiyecek, giyecek, ilaç, sağlık yardımı, barınacak ev bekliyorlar. Bir kişinin katkısıyla bu problemleri çözmek mümkün olmaz. Küçük küçük bile olsa yardımlarımızı birleştirebiliriz. Daha güçlü bir şekilde uluslar arası yardım kuruluşlarına destek vererek yardımların oraya ulaşmasını sağlayabiliriz. Afrika'nın da kara günlerini apak günlere çevirebiliriz.

Başarmak ve ihtiyaçlarımızı gidermek için birlikte hareket etmek zorundayız. Kavgalara son verip hiçbir ayırım yapmadan herkesi kardeş bilmeliyiz. Gücümüzü, kuvvetimizi, toplumun yararına olacak şekilde birleştirmeli ve kullanmalıyız.

BİR DEMET TATLI DİL

Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır.

Dil, kişiler arasında iletişim kurmada en önemli araçtır. Dil, hem tükenmez bir hazine hem de dermanı bulunmaz bir dert olabilir. Bu durumda dilin iyi ve kötü kullanılması akla geliyor.

Toplum içindeki kavgaların çoğu, insanların birbirini iyi anlayamamasından kaynaklanır. Fındık kabuğunu doldurmayacak kadar küçük konular yüzünden kavgalar çıkar ve insanlar birbirine zarar verir.

Tatlı dilli olmak, şefkatli ve yumuşak konuşmak, karşımızdaki insanın gönlünün kazanılmasına yardım eder. Tatlı dil ile söylenen her söz mutlaka etkisini gösterir. Tatlı dilli olanı herkes çok sever.

Bazı arkadaşlarımızın hoşumuza gitmeyen davranışları olur. Onları bile tatlı dille uyararak hatalarının düzeltilmesini sağlayabiliriz. Kırıcı söz ve davranışlarla hedefe ulaşmak mümkün değildir. Aynı ifadeleri değişik ses tonlarıyla söylediğimizde farklı sonuçlarla karşılaşırız. Söylediğimiz ifade şekline göre karşılık alırız.

İnsan, yaratılış ve karakter olarak tatlı dilden hoşlanır. Tatlı dil, insanları iyiliğe yöneltmede ve kötülüklerden uzaklaştırmada takip edilmesi gereken en önemli yoldur.

Okulun kantininde veya bir fırında sıraya girdiğinizi düşünün. Burada insanların bazıları ön sıralara geçmeyi isteyebilir. Bu durumda, kırıcı bir şekilde karşılık vermek kavga çıkmasına ve huzurun bozulmasına sebep olur. Hatalı insanların tatlı dille uyarılması, gelişecek olayların önlenmesini sağlar. Veya hatalı kişinin oradaki insanlardan düzgün bir şekilde özür dilemesi olayların büyümesini engeller.

Bir anne veya baba, tatlı dille, çocuğuna topluma yararlı bir evlat olması için öğüt verir. Bir çocuk, tatlı diliyle arkadaşlarının sevgisini ve güvenini kazanır. Tatlı dil aynı zamanda güvenilen bir kişi olmayı gerektirir.

Öyle sözler vardır ki insanlar arasında savaşların çıkmasına ve birçok insanın hayatını kaybetmesine neden olabilir. Öyle sözler de vardır ki zehirli aşı bile yağ ile bal yapabilir.

Acı sözler, insanı olumsuz olarak etkiler. Olacak işlerin de yapılmasına engel olur. Acı sözlerle hedefe ulaşmak mümkün değildir. Acı dilli insanlar, dostlarını da zamanla kaybeder ve yalnız yaşamak zorunda kalır.

İnancılı, milleti ne olursa olsun, insanlarla diyalog kurmada en önemli araç tatlı dildir. Kötü sözlere

bile tatlı dille karşılık vermek, kazançlı çıkmamıza sebep olacaktır.

Kötülüklerin önlenmesi için öyle fazla sermayeye gerek yoktur. Bize bu dil yeteneği verilmiş. Onu iyi veya kötü kullanmak elimizdedir. Ama tatlı dilli olmamızın önünde hiçbir engel yoktur. Öyle ise dilimizi tatlı kullanalım. Tatlı oturalım, tatlı konuşalım. Tatlı dilli insanların, tatlı ve huzurlu toplumlar oluşturacağını unutmayalım.

Tatlı dilimizi, bir demet gül gibi karşımızdakilere sunalım. Bu durumda katı kalplerin bile yumuşadığını göreceksiniz.

KARA GÜN DOSTU

İyi dost, kara günde belli olur

İyi günlerde, etrafımızda birçok insan bulunur. Mutluluğu paylaşmak kolaydır. İyi günler, dostların üzerine herhangi bir yük getirmez.

Kara günde dostluğu devam ettirmek özveri ister. Zor günlerde, dostun külfetine katlanmak gerekir. Çoğu dostlar da kara günde ortadan kaybolur ve geriye gerçek dostlar kalır. Gerçek dostluk iyi günde de kötü günde de arkadaşın yanında bulunmayı gerektirir.

Hayatın karşımıza çıkardığı çok farklı olaylar vardır. Bu olayların kimisi sevindirici kimisi de üzücü olabilir. Zengin iken fakirleşebiliriz. Tok iken aç kalabiliriz, güçlü iken zayıf düşebiliriz. İşli iken işsiz; dişli iken dişsiz kalabiliriz. Bu durumlarda insan tek başına hayatın üstesinden gelemez. Etrafında dostlarını görmek ister.

İnsan zor duruma düşünce kendisini teselli edecek birini arar. Derdini dostlarına anlatmak ister. Onlardan, yüreğine su serpecek sözler işitmeyi arzu eder. Ama bir de bakar ki dostları çoktan onu terk etmişlerdir. Umduğu tesellilerin hiçbirini bulamaz. Kısaca güvendiği dağlara kar yağmıştır.

Bazen, zor durumda kalanlara bir tekme de sahte dostları atmak ister. Onu, yaptıklarından dolayı suçlamaya başlarlar. Bu durum, darda kalan insan için daha korkunç bir acı oluşturur. İşte bu durumda "Düşenin dostu olmaz." sözünün gerçeği ortaya çıkar.

İnsanın, zorlukların üstesinden gelebilmesi için gerçek dostlara ihtiyacı vardır. Dostluk demek, yardımlaşma ve paylaşma demektir. Dostluk varlıkta da yoklukta da devam etmelidir. İyi gündeki dostların bazıları çıkarları için yanımızda bulunabilir. Zengin ve itibarlı olunca herkes dosttur. Bu dostluklar geçicidir. Çıkarıcı dostlar, kara günde ortadan kaybolur. Önemli olan kara gün dostu olabilmektir.

Kara günler sıkıntılı olduğu için gerçek ve sahte dostları ayırt etmemizi sağlar. Bir gün zor durumda kaldığınızı düşününüz. Eve kapandınız, kapınızı tıklatacak birini bekliyorsunuz. Fakat ne gelen ne de giden vardır! Karnınız aç, sırtınız açıktır. Borcunuz var, insan içine çıkamıyorsunuz. Bir tane samimi bir dostunuz var. Sizin ortalıkta görünmemeniz, arkadaşınızın dikkatini çekiyor. Telefon ediyor, sizden cevap alamıyor. İçinden "Yahu, bu adam öldü mü, kaldı mı?" diye geçiriyor.

Atlıyor arabasına, doğruca evinize geliyor. Kapı açılıyor. Dünyanız yıkılmış bir hâlde arkadaşınızı karşılıyorsunuz. Arkadaşınız, sizi dinliyor ve dinler dinlemez hemen oradan ayrılıyor. Ne kadar paraya pula ihtiyacınız varsa temin edip yanınıza geri dönüyor:

– Al bu paraları, bütün borçlarını öde! Yarından itibaren dükkânını temizle ve aç, diyor. Bütün sıkıntılarınız ortadan kalkıyor ve arkadaşınız, adeta hayata yeniden başlamanıza vesile oluyor. İşler yoluna tekrar girince yine arkadaşlarınız artıyor ama hiçbiri gerçek bir dost olamıyor.

İnsanlar her çağda gerçek dost aramışlardır. Dostluklarını sazda, sözde, selamda, kelimada, şarkılarda dile getirmişlerdir. Bazıları gerçek bir dost bulma ümidiyle çöllerde dolaşmıştır. Yunus, dostluğu mallarını yağma etmekte; Âşık Veysel ise kara toprakta bulmuştur.

Düşmez kalkmaz bir Allah'tır. Kendimizi bir an zor durumda kalan arkadaşımızın yerinde düşünelim. Onun için zor durumda kalan arkadaşımızı gözetelim. Arkadaşlarımızı arayalım, onların hâlini hatırlayalım. Mutluluğu da güçlükleri de paylaşalım. Kara günleri aydınlatmaya çalışalım.

GEÇMİŞTEN GELECEĞE

Sakla samanı, gelir zamanı.

Her eşyanın ihtiyaç duyulduğu bir an vardır. İleride kullanacağımızı düşündüğümüz bir eşyayı, uygun bir yere koyup temiz bir şekilde saklamakta yarar vardır. Fakat bu, her elimize geçeni, ileride kullanacağız diye saklamak anlamına gelmez.

Kışlık ayakkabılarımızı bir yıl boyunca saklarız. Fakat onları kış aylarında giyeriz. Kış mevsimi geçince onları tekrar dolaba kaldırırız. Aldığımız fazla defterler, defter kapları olabilir. Bunları, bir sonraki dönemde kullanırız. Harçlıklarımızın bir bölümünü biriktirerek çok istediğimiz bir eşyayı alabiliriz.

Her gün yeni oyuncaklar üretiliyor. Bunların çoğu bozulmadan, eskimeden yenilerini alıyoruz. Peki kullanmadığımız oyuncakları ne yapabiliriz? Eğer küçük kardeşimiz varsa onun kullanması için saklayabiliriz. Bizim için ayrı bir önemi olanları hatıra olarak koruyabiliriz. Şunu da unutmamak gerekir ki oyuncağı olmayan yakınlarımız, komşularımız bulunabilir. Kullanmadığımız sağlam oyuncakları onlara hediye edebiliriz.

Eşyaları saklama konusunda, geçmişte sıkıntı çekmiş insanların daha titiz olduklarını söyleyebiliriz. Zorluk çekmiş bu insanlar, eşyaları atmaya kıyamaz.

Önceden, bir eşya iyice eskimeden atılmazdı. Eskiye eşyalar, farklı şekilde kullanılırdı. Annelerimiz, eskimiş çorapları sökerek yeni çoraplar örerdiler. Eski kazakları sökerek onların ipiyle kilim dokuturlardı. Şimdi ise çoğu eşya eskimeden kullanımdan kaldırılıyor. Yenileri alınıyor. Çoğu insanımız, kullanmadığı eşyaları atmaya kıyamıyor. Bu durumda, evimizde bazı eşya fazlalıklarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Daha önce kullanılan kara sabanlar, kağnılar bugün artık kullanılmıyor. Bunları ancak meraklıların özel yerlerinde veya müzelerde görebiliyoruz. Bazı eşyalar, zamanla tamamen terk ediliyor. Onların saklanması, gelecek nesillere hatıra olarak aktarılması güzel ve eğlenceli bir iş olabilir. Geçmiş böylece yeni nesillere sunmuş oluruz.

Bir tanıdığımız şehirdeki arkadaşlarından, kullanılmayan çocuk elbiselerini topladı. Onları güzelce yıkayıp paketledi. Daha sonra doğduğu köye götürüp kimsesiz çocuklara dağıttı. Çocukların, bu elbiselere ne kadar sevindiğini anlatmak mümkün değildir.

Evdeki eski eşya yığılmalarının önüne geçmek için zaman zaman bu eşyaları gözden geçirmeliyiz. Bizim için gerekli olup olmadığına bakmalıyız. Gerekli olanları tekrar ayırıp diğerlerini uygun şekilde değerlendirmeliyiz.

İnsanların, ihtiyaçtan fazla ve gereksiz yere harcama yapmaları doğru bir davranış değildir. İsrafın, kişilerin ve toplumların başına birçok dertler açtığı bilinmektedir. Bol olan zenginliklerin kullanılması konusunda bile dikkatli olmak gerekir

Gelecekte lazım olacağını düşünerek bazı şeyleri saklayacağız. Çünkü gün gelir, işe yarar. Ancak bu konuda saklanması gereken şeyi iyi belirlememiz gerekir. Yoksa evimiz işe yaramaz eşya mezarlığına dönebilir.

YARIN YENİ BİR GÜNDÜR

Bu günün işini yarına bırakma.

Her yeni bir günün ayrı işi, ayrı bir telaşı vardır. Bu gün yapman gereken işi yarına bırakmak, yarınki işi başka bir güne ertelemeyi gerektirir. Yarın daha önemli bir işimiz çıkabilir. Yığılan işler, bıkkınlık oluşturur. Biriken işlerin hepsini aynı anda yapmak mümkün olmaz. İşleri günü gününe yapmak, başarının temel kurallarından biridir. Ertelenen işler, ya geçiştirilir ya da eksik bırakılır.

Öğretmeniniz, size hafta sonu için ev çalışması vermiş olsun. Siz, çalışmayı cumartesi günü yapmayı düşündünüz. Oyun oynadınız, televizyon seyrettiniz. O gün akşam oldu, sonra ödevi pazar günü yapmayı düşündünüz. Pazar günü geç kalktınız. Yine oyuna daldınız ve yorulduunuz. Pazartesi günü erkenden kalkıp ödev yapmaya başladınız fakat yetiştiremediniz. Zamanında çalışsaydınız böyle bir sıkıntı yaşamayacaktınız. Yazılı tarihini unutup çalışmadan sınava giden, ödevini yapmayı ihmal edip öğretmenini üzen bazı öğrenciler vardır. Bu örnekleri, öğrencilik hayatında çoğaltabiliriz.

Okulda, her gün yeni bilgiler öğreniriz. Bunları düzenli olarak tekrar etmek gerekir. Düzenli olarak tekrar edilmeyen bilgiler, zamanla unutulur. Onları tekrar öğrenmeye çalışmak güç olur.

Çürük temel üzerine kurulan binalar sağlam, depreme dayanıklı olamaz. Bunun gibi temelsiz bilgiler üzerine yeni bilgiler eklemek de çok zordur. Bu durumda okuldan iyice soğuma tehlikesi bile vardır. Hangi meslek sahibi olursak olalım, günümüzde iyi eğitim almamış kişilerin başarılı olma ihtimalleri zayıftır.

Peki bizi, işleri günü gününe yapmaktan alıkoyan nedir? Önce, problemi kafamızın içinde çözmemiz gerekir. Bir insanın öncelikli olarak yapacağı işler vardır. Bunları bitirmeden başka işe başlamamalıyız. Çalışmamız gerektiği hâlde boş geçirdiğimiz vakitlerimiz vardır. İşte bu anlar, işlerimizin sonraki güne ertelenmesine sebep olur. Burada tatil yapmakla, çalışma zamanını boşa geçirmeyi ayırmak gerekir.

Hangi vakitler boşa geçirilmiş sayılır? Sürekli olarak televizyon seyretmek, bilgisayarda gereksiz oyunlar oynamak, gereğinden fazla oyun ve eğlence, boşa geçirilmiş vakitler olarak düşünülebilir.

Dünya ile her alanda yarışmakta olan bir toplum olduğumuzu düşünelim. Bu yarışta geri kalmamak için işlerimizi günü gününe yapmamız lazım. Bu günün işini yarına bırakarak bu yarıştaki yerimizi alamayız. Yarışta en ön saflarda bulunamayız.

İşleri günü gününe yapmak, planlı ve düzenli bir çalışmayı gerektiriyor. Çalışmayı, alışkanlık hâline getirmek bizim elimizdedir. Unutmamak gerekir ki yarın yeni bir gündür. Asla bu günün tekrarı değildir. Cancağızım, yeni günde yeni şeyler yapmak lazım.

MERHAMETLİ ANNE

Ana gibi yâr olmaz.

Bir bebek dünyaya gelir. Ağlar, sızlar; ne istediği ne dediği belli değildir. Onun dilinden sadece annesi anlar. Elinden tutar, yavrusuna ilk adımını o attırır. Hayatın basamaklarında yavrusunu adım adım yürütür. Çocuk; ilk kelimeleri, tatlı dili onun ağzından öğrenir. Anne, yavrusunu uyutmak için ne diller döker ne ninniler söyler! “Uyusun da büyüsün, çayırlarda yürüsün!” diye türküler yakar.

Hiçbir sevgili, anne kadar candan; onun kadar fedakâr olamaz. Hangi şartlar arasında olursa olsun anne kadar özverili bir varlık yoktur. Merhamet deyince analar akla gelir.

Bir anne için çocuğunu en güzel şekilde hayata hazırlama derdi çocuk dünyaya gelince başlar.

Bir insan, gecenin yarısında, hangi işi için uyanıp da uykusunu feda edebilir? Ama anneleri bunun dışında tutmak gerekir. Yavrusunun en ufak bir iniltisi karşısında uykusunu ve rahatını bir tarafa bırakır, hemen yanına koşar.

Annemiz yemez, bize yedirir. Giymez, bize giydirir. Uyuduğumuzda üstümüzü örter, üşüdüğümüzde bizi ısıtır. Hastalandığımızda bizim için kaygılanır. Bizi doktora götürür, iyileşinceye kadar başımızdan ayrılmaz. O evladını “Canım, ciğerim!” diye sever. Bizi, bütün tehlikelerden korumaya çalışır. Âdeta tehlikelere karşı kendisini siper eder.

Annenin çabası, sadece çocuğunun fiziksel olarak iyi büyümesi için değildir. O aynı zamanda yavrusunun ahlaklı ve başarılı bir insan olmasını ister. Ahlaklı ve dürüst insandan kimsenin zarar görmeyeceğini bilir. Dürüst insanların karıncayı bile ezmekten çekineceğinin farkındadır. Aslında, annelerin asıl fedakârlığı burada ortaya çıkmaktadır. Hamur, becerikli ellerde lezzetli yemeklere dönüşür. Bir çocuk, iyi annenin elinde herkesin kendisinden memnun olacağı bir evlat hâline gelir.

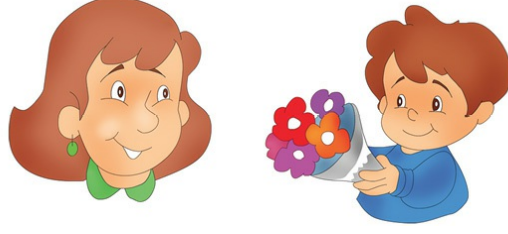
Anneler bizim kötülüğümüzü istemez. Onlar, bizim vatana, millete yararlı bir evlat olmamız için çalışırlar. Hayatta bizim için trafik işaretleri vazifesi görecek olan öğütler verirler. İlk önceleri, bunlar bizim için sıkıcı görülebilir. Hayatın ileriki yıllarında bu öğütlerin ne kadar değerli olduğunu daha iyi anlarız.

Okulları bitirseniz, yeni bir hayata atılsanız bile annenin görevi sona ermez. Onun için de yeni bir özlem başlar. Telefonla arayacağınız, kendisini ziyaret edeceğiniz günleri dört gözle bekler. Sağlık ve mutluluk haberleriniz annenizin yüzünde güllerin açılmasını sağlar. Üzüntülü haberleriniz onun kalbini sızlatır. Hangi davranış içinde bulunursanız bulunun, bir anne evladından asla vazgeçmez.

Sevimli bir ördeği düşünelim. Onu tutar seversiniz. Bu sevimli hayvanın kuluçkaya yattığını ve civcivlerinin çıktığını kabul edelim. Siz, civcivlerini yakalamaya çalıştığınızda ördeğin size karşılık

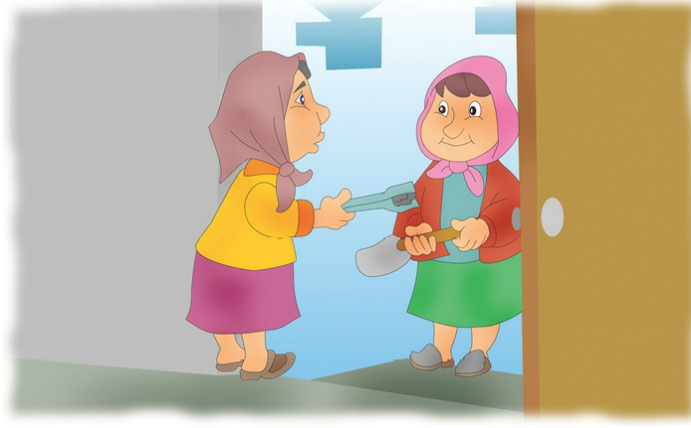
verdiğini, sizi kovaladığını göreceksiniz. Bir tavuğun, yavrularını koruma duygusuyla kartala karşı koyduğunu, hatta bu uğurda canını verdiğini çoğumuz biliriz. Düşündüğümüzde bu hayvanların yaptıklarının bir karşılığı da yoktur. Bunlar, annelik duygusuyla ortaya çıkan ilginç hareketlerdir.

İnsan doğar, büyür ve yaşlanır. Anne ve babalarımız da yaşlanır. Bizim yardımımıza muhtaç hâle gelebilirler. İşte, bizim için canlarını bile vermekten çekinmeyen annelerimize karşı görevlerimiz başlar. Yaşlandığında onlara “Öf!” bile demek, bizim kültürümüzde saygısızlık sayılır.

KÜL KESMEK

Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

İyi komşuluk, büyük bir zenginliktir. En küçük ihtiyaçlarda bile komşular birbirlerine yardımcı olur. Önemli veya önemsiz pek çok konuda komşuların yeri doldurulamaz. Kapı komşularımız, bize akrabalarımızdan daha yakındır.

Eskiden, aile büyüklerimiz, sabahleyin gün ağarmak üzereyken evin dış kapısını açardı. O sıralarda en yakın komşu evin hanımı Zeynep teyze gelir, ocağını tutuşturmak için çıra, kibrit alırdı. Veya elindeki küreğe üç beş köz koyup giderdi. Komşular arasında yardımlaşma günün ilk saatlerinde böyle başlardı.

Anadolu'da "kül kesmek" diye bir ifade vardır. Günümüzdeki gibi temizlik malzemelerinin olmadığı dönemde kirli çamaşırlar büyük küfeye yerleştirilirdi. Üzerine de sık gözenekli bir bez geçirilir, bezin üzerine de kül konurdu. Külün üzerine sıcak su dökülünce küllenmiş su, çamaşırların üzerine akar ve deterjan vazifesi görürdü. Kül gibi değersiz bir şey bile gerektiğinde komşular arasında alınıp veriliyordu. Komşular birbirlerinden kül alışverişinde bulunurlardı. Buna bağlı olarak külün bile komşuluk ilişkilerinin içinde önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz.

Şehir hayatında, eski komşuluk ilişkilerinin kalmadığı söylenir ve bu durum garip karşılanır. Hatta merdivenlerde karşılaştığı komşusunu tanımayan ve ona selam vermeyen birçok insanın varlığından söz edilir. Peki, bu aşılamayacak bir durum mudur? Öncelikli olarak bu ilişkilerdeki kopukluğun sebebini bulmak gerekir. İş yoğunluğu, yalnız yaşama isteği bu kopukluğun sebeplerinden bazıları olabilir.

Şehir hayatında bile, sabahleyin ekmeğimiz yoksa komşudan ödünç ekmek alabiliriz. Tuzumuz kalmadıysa tuz isteyebiliriz. Eğer aşure gibi özel bir yiyecek yapmışsak onu komşularımızla paylaşabiliriz.

Artık, tavuklarımız, komşunun bahçesine girmiyor olabilir. Aynı binada yaşayan insanlar, birbirlerinden kül alıp vermiyorlar. Ancak aynı merdivenleri kullanıyorlar, aynı sokağı paylaşıyorlar. Aynı çatının altında hayatlarını sürdürüyorlar. Ortak noktaları, eskisine göre çoğalmış durumdadır. Dolayısıyla komşuların birbirine karşı sorumlulukları daha da artmıştır.

Toplumun değerlerinden olan özel günler, bu diyalogsuzluğu ortadan kaldırmada önemli bir etken olabilir. Kandillerde komşulara, çiçek veya kandil simidi verilmesi, bayramlarda komşuların ziyaret edilmesi, komşu çocuklarına kitap vb. hediyeler verilmesi komşularla iletişim kurmamıza yardımcı olabilir. Elbette bunların dışında başka sebepler de sayılabilir.

Düğünler, bayramlar, komşularla daha eğlenceli ve anlamlı şekilde kutlanabilir. Üzüntülü ve sevinçli anlarda, komşularımızın yanında yer almak onların duygularını paylaşmak, en önemli komşuluk değerlerimizdendir.

En kötü davranış, bir komşunun diğer komşusunu kıskanması ve onun dedikodusunu yapmasıdır. Eliyle, diliyle komşusunu rahatsız etmesidir. Komşular arasındaki kıskançlık ve dedikodu, sevgi, saygı ve güvenin zedelenmesine sebep olur. Bunlardan uzak durmak gerekir. İnsanlar, bir vücudun organları gibidir. Komşumuzun sevinci bizim sevincimiz, üzüntüsü bizim hüznümüzdür.

“Ev alma, komşu al.” diye bir söz vardır. Ev alırken komşuları da sormak bunun için âdet olmuştur. İyi bir komşu, evden daha üstün tutulmuştur.

İnsanların, bu kadar iç içe olduğu yerlerde, iyi komşuluklar, huzurlu bir toplumun oluşmasında çok önemlidir.

DOSTU ÜZMEK, DÜŞMANI GÜLDÜRMEK

Nerede birlik, orada dirlik.

Birlik, en önce aile içinde olmalıdır. Kendi aile fertleriyle iyi geçinemeyenler, toplum içinde de sıkıntı yaşar. Aile içindeki bireylerin arasında birlik beraberliğin olmadığını düşünelim. Bu ailenin hayatta başarılı ve mutlu olması mümkün değildir. Ayrılıkların olduğu, birliğin zedelendiği bir yerde huzur olmaz. Aralarındaki iletişimsizlik, zamanla aile bireylerinin birbirlerini yanlış anlamasına sebep olur. Bu sebeple evlatlarıyla konuşmayan babaların, kardeşleriyle küs yaşayan insanların örneklerini biliyoruz. Burada aile mutluluğundan bahsetmek mümkün mü?

Bir toplum içinde farklı özellikte birçok insan vardır. Fikirler, inanışlar, zevkler, eğlenceler farklı farklı olabilir. Önemli olan, bu farklılıkları bir zenginlik kabul ederek toplum içinde birliği sağlamaktır. Toplumlarda, özellikle birlik ve beraberliğin sağlanması gereken durumlarda çok farklı fikir ayrılığının olması kargaşa oluşturur. Toplumun düzeni temelden sarsılır.

Toplumların başındaki en büyük bela, ayrılık tohumlarının ekilmesidir. Birileri, her zaman ayrılık gayrılık konuları bulup sürekli olarak bunu dile getirebilir. Bazı insanlar da bu sözlere inanıp birlik ve beraberliği tehlikeye atan adımlar atabilirler.

İnsanlar arasında birlikte hareket etmeyi gerektiren birçok temel nokta vardır. Her şeyden önce insan olarak yaratılmışız. Aynı ülkede, aynı bayrağın altında yaşıyoruz. Aynı türkülerini söylüyor, aynı olaylardan etkileniyoruz. Yaratandan ötürü yaratılanı seviyoruz. Sevgi bütün sorunları çözen gizli bir el gibidir. Bizim gibi düşünmeyen insanları dışlarsak beraber yaşayacağımız insan kalmaz. Ayrılık için bahane aramaya başlarsak yüzlerce gerekçemiz bulunabilir.

Toplumun bireylerini, bir çarkın dişlileri gibi düşünebiliriz. Fabrika çarkındaki bir dişli görevini yapmazsa o iş yerinde üretim olmaz. Olsa bile hatalı mallar çıkar. Toplum içindeki bir iki çürük elma, bütün insanların zarar görmesine, yara almasına neden olur. O toplumda güzel işlerin yapılması zorlaşır.

Devletlerde de durum farklı değildir. Tarih, birbiriyle kavgalı kardeşlerin örnekleriyle doludur. Devletlerin birçoğu kardeş kavgalarından dolayı zayıflamış ve yıkılmıştır. Bu kavgalar, kırgınlıklar; dostları üzmüş, düşmanları güldürmüş ve sevindirmiştir.

Birlik, beraberlik ve huzur içinde yaşamak isteyen toplumlar, insanları olduğu gibi kabul etmelidir. Toplum içinde yaşamamanın bazı gerçekleri vardır. “Armudun sapı, üzümün çöpü var.” dersek hiçbir insanla anlaşamayız. Birliğimizi tehlikeye düşürürüz.

Birlikte yaşamak, kolay bir iş değildir. Bunun için bazı fedakârlıklarda bulunmak gerekir. Hayatın

bin bir türlü ihtiyacı, problemi ve sıkıntısı vardır. İnsanlar arasında bazen kırgınlıklar olabilir. O durumda dengeli davranmak gerekir. Toplumun ileri gelenleri, bir vesile bulup hemen bu kırgınlıkları ortadan kaldırmaya çalışmalıdır. Uzun süreli küskünlüklerin oluşmasına fırsat vermemelidirler. Küskünlüklerin iyi sonuç verdiği, küskünlerin güzel işler yaptığı hiçbir zaman görülmemiştir. Ayrılıkların gayrılıkların fazla olduğu toplumlarda huzur kaybolur. İnsan yalnız kaldığında bir an düşünmelidir. Birlik ve dirliğin oluşturulmasına nasıl katkı sağlayacağı konusuna kafa yormalıdır.

SAĞLIĞIN KIYMETİ

Her işin başı sağlıktır.

İnsanın fiziksel ve ruh yapısı nasılsa dünyaya öyle bakar. Hasta bedenlerin ve ruhların, dünyaya bakışı da hastalıklıdır. Ama hasta olup da dünyaya güzel bakan umutlu insanlar da vardır. Bunlar, elbette en doğrusunu yapıyorlar.

Sağlıklı olmayan insan, her şeyi istediği gibi yapamaz. Hayatı mutlu bir şekilde yaşamının ve hayatın tadını almanın temelinde sağlık yatar. Bazen “Ne hayat dolu bir insan!” deriz. Âdeta, o kişiye bakınca içimiz açılır; yaşadığımızın farkına varırız.

Her işin başı sağlıksa sağlığımıza neden dikkat etmeyiz? Neden sağlığımızı kaybettikten sonra aklımız başımıza gelir de onu büyük fedakârlıklar yaparak elde etmeye çalışırız? Sağlığın kıymetini, kaybettikten sonra anladığımız için böyle bir çaba içine gireriz.

Bir gün başınızın ağrıdığını düşünün! O gün, kimsenin sizinle konuşmasını istemezsiniz. Sizinle konuşmak isteyenlerle tartışmaya kalkışırınız. Hasta olduğunuz için ödevlerinizi yapamazsınız. Hastalığınız devam ederse okula gidemezsiniz. Anneniz veya babanız sizi doktora götürmek için iş yerlerinden izin almak zorunda kalırlar. Hem zamanlarını hem de paralarını harcarlar. Hastalığınız artmışsa hastaneye yatmak zorunda kalırsınız. Aile fertlerinin günleri de hastanede geçer. Diğer akrabalarınız sizi merak eder. Telefon üstüne telefon ederler. Çoğu yakınınız, iyileşmeniz için dua etmeye başlar. Yani sadece siz hasta olmuyorsunuz. Ya da siz hastasınız ama bütün aile bireyleri sizin hastalığınızın derdini çekiyor. Bu ifadeler sizi biraz karamsarlığa sevk etmiş olabilir. Oysa hasta olmadan önce bunlara engel olmak çoğu zaman elimizdedir. Burada önemli olan sağlığın kıymetini bilmektir.

Basit şekilde belirtecek olursak dişlerimizi düzenli olarak fırçalamalıyız. Diş temizliğine dikkat etmeyince erken yaşlarda onları kaybedebiliriz. Dişi ağrıyan öğrenci kendini derslere veremez.

Yiyeceğimize, içeceğimize, giyeceğimize, temizliğimize dikkat etmeliyiz. Mevsimine göre giyinmeye çalışmalıyız. Gazlı içecek ve hazır yiyecekler yerine, annemizin hazırladığı beslenmeleri tüketmeliyiz. Bunları yaparak temel sağlık problemlerine çözüm bulmuş oluruz. Hayatın ilk yıllarındaki önlemler, yaşlılıktaki hayatın da sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Sağlığımız yerinde olmayınca hiçbir şeyin önemi yoktur. Sağlıklı olmayınca istediğimiz gibi hareket edemeyiz. İsteddiğimiz şeyleri yiyemeyiz. Başka zenginliklerin, sağlığın yanında önemi yoktur.

İnsan sadece fiziksel yapıdan oluşmaz. Bazı olaylar karşısında üzülürüz, bazen seviniriz. Üzüntülü olduğumuzda herkesi hüzünlü gibi görürüz. Sevinçli olduğumuzda herkesi mutlu zannederiz. Bunlar

daha çok ruh sağlığımızla ilgilidir. Hayatın içinde bazı zorlukların bulunabileceğini ve bunlara da hazır olmamız gerektiğini bilmemiz gerekir.

Zengin bir aile iken elimizde olmayan bazı sebeplerden dolayı fakir düşebiliriz. Aile büyüklerimizden birini kaybetmiş olabiliriz. Buna benzer olaylar karşısında korkularımızı yenmek, sorumluluklarımızı yerine getirmek sağlıklı bir ruh hâli kazanmamızı sağlayabilir. Kısacası bu durumda psikolojimizin iyi olması gerekir.

Beklenmeyen olumsuz olaylar ve gelişmeler karşısında yılgınlık göstermek psikolojimizin bozulmasına neden olabilir. Hem fiziksel hem de ruhsal olarak sağlıksız bir insandan olumlu bir davranış beklemek zaten mümkün değildir.

Sağlığımızı korumak elimizdedir. Sağlığımızı korursak dünyaya sağlıklı bakabiliriz. Unutulmamalıdır ki sağlıklı toplumlar, fizik ve ruh olarak sağlıklı insanlardan oluşur.

YARIM ELMA

Yarım elma, gönül alma.

İnsanlar, küçük şeylerle büyük mutluluklar yakalayabilir. Gönül almak ve hatırlanmak için küçük bir armağan yeterli olabilir. Yarım elmayla bile olsa küçük bir şeyle hatırlanmak, değer verilme anlamına gelir. İnsana değer vermek, onu benimsemek gönülleri fetheder. En büyük zafer, gönüllerde oluşturulan sevgi havasıdır.

Toplum içinde bazı insanlar vardır. Onlar ya ceplerinde şeker ya da çantalarında kitap taşırlar. Gittikleri yerde karşılaştıkları çocuklara şeker verirler, kitap hediye ederler. Bu beklenmedik hareket, beklenmedik bir mutluluk oluşturur. Kişinin gönlünde sevgi rüzgârı esmeye başlar.

Bir çocuk, bir saatinin veya bisikletinin olmasını çok ister. Fakat ailesinin bunu alacak gücü yoktur. Uzaktan gelen akrabası, sanki çocuğun içinden geçenleri okumuştur. Yanında çocuğun hayal ettiği hediyelerden birini getirir. O çocuğun, hediye aldığı andaki mutluluğunu, dünyada ne ile ölçebilirsiniz? Ne ile satın alabilirsiniz?

Bazen, bir hastayı ziyarete gidersiniz. Yanınızda götürdüğünüz bir paket, tam da onun arzu ettiği bir yiyecek olabilir. Bu şekilde hastanın gülümsemesine ve mutlu olmasına katkı sağlayabiliriz. Bir yakınınızın düğününde, ihtiyaç olan bir hediye alınması gelin hanımı veya damat beyi mutlu edebilir. Bu nedenle gönül kıran değil, gönül alan ve gönül yapan insan olmak elimizdedir.

Bir yarım elmayla bile olsa inanları sevindirmek, yeryüzünde tadılabilecek en büyük mutluluktur. Hayatta mutlu olmak isteyenler, başkalarının da mutlu olmasına vesile olmalıdır.

Gönül almak, mutluluğun oluşmasına vesile olur. Yarım elmayı, başkalarından kıskananlar mutluluğu getiremez. Kıskançlık, gönüllerdeki sevgiyi öldürür. Kırık gönüllerin çoğalmasına sebep olur. Tek başımıza mutlu olmanın da bir anlamı yoktur. Mutluluk, etrafımızdaki insanların gönlünü aldığımızda ve onlarla beraber olduğumuzda anlamlı olur.

Sadece elle tutulur varlıklarla mı gönül alınır? Elbette gönül almanın başka yolları da vardır. Bir güler yüz, bir tatlı sözle de gönül alınır. Hüzünlü anında, komik bir fıkranın anlatılması karşımızdakini rahatlatır. Bir “Günaydın!” sözü, günün neşeli geçmesine sebep olur. Güzel söz söylemek için fazla çaba sarf etmeye, masraf yapmaya da gerek yoktur.

Unutmamak gerekir ki yarım elmayı gözden çıkarmadan, karşımızdakinin mutlu olmasını beklemek boş hayaldir. Yarım elmayla bile olsa gönülleri almaya çalışalım. Gönüllerin kırık olmasına fırsat

vermeyelim.

YAPTIĞININ KARŞILIĞINI GÖRMEK

Ne ekersen onu biçersin.

Tarlaya buğday tohumları ektiğimizde o ürünü alırız. Diken tohumları ekenler, diken yetiştirir. Buğday ekip de başka bir ürün alan yoktur. Sadece buğdayı ekmek, yeterli değildir. Gerektiği kadar gübresini, suyunu vermeliyiz. İçindeki yabancı otlarla mücadele etmeliyiz. Sevgi eken, sevgi biçer. Nefret eken nefret biçer. Nefret ekip sevgi biçilmez. Bu nedenle sevgi ekilmesini sağlamak için gayret göstermeliyiz.

Kötü yetiştirilmiş bir evladın ne ailesine ne de ülkesine faydası vardır. Kötü evladın çilesini önce ailesi, sonra ülkesi çeker. Bu nedenle çocukların iyi yetişmesi ve yetiştirilmesi önemlidir. Gelecekte yavrusundan şefkât ve iyilik bekleyenler, çocuklarının yetiştirilmesi konusunda titiz olmalıdır.

Dünyada insan, yaptığıının karşılığını görür. İyiliğe karşı iyilik, kötülüğe karşı kötülük görmek bir kural olarak karşımıza çıkar. Oysa bu dünyada Yunus Emre gibi, kötü söz söyleyenlere, tatlı dille karşılık verenler de vardır. Bunlar, genel kuralı bozmayan önemli kimselerdir.

Büyüklerimiz, “Burası etme bulma dünyasıdır.” derler. Ne yaptıysan onun karşılığını göreceksin. Beklemediğimiz bir durum yaşadığımızda bunun başımıza niçin geldiğini düşünmemiz gerekir. Kötü niyetle yola çıkanlar, iyi sonuçlar elde edemezler.

Hâl ve davranışlarımızla arkadaşlarımızın kalbini kırabiliriz. Kırıcı hareketlerimiz devam edince çevremizdeki dostlarımızı kaybederiz. Sonunda dostsuz kalırız.

“Tahta Çanaklar” adlı hikâyeyi çoğunuz hatırlarsınız. Süleyman dede iyice yaşlanır. Gözleri görmez, kulakları duymaz olur. Yemekleri üstüne başına döker. Bu durum özellikle evdeki gelini rahatsız eder. Gelin, Süleyman dedeye demediğini ve yapmadığını bırakmaz. Aliş ise dedesini çok sevmektedir.

Bir akşam yemek yerken Süleyman dede yanlışlıkla yemek tabağını sofraya döker. Bu, bardağı taşıran son damla olur. Gelin hanım, Süleyman dedeye bağırıp çağırır. Süleyman dede hiçbir şey söylemeden karnı aç bir şekilde odasına gider. O artık, böyle bir hayat yaşamaktan, oğluna ve gelinine yük olmaktan bıkmıştır. Bu olaydan sonra Süleyman dede, aile sofrasına oturtulmaz. Onun için tahta çanak ve kaşık yaptırırlar. Yemeğini onlarla yer.

Aliş, bir gün eline bir bıçak ve odun parçası alır. Onlarla bir şeyler yapmaya çalışır. Annesi ve babası ne yaptığıını sorduklarında, Aliş:

– Tahta çanak yapıyorum. Yaşlandığınızda yemeklerinizi bu kaplara koyacağım, size öyle vereceğim, der.

Karı koca, bu durum karşısında şaşırıp kalırlar. Söyleyecek tek kelime bulamazlar. Birden yaşlandıklarını ve Süleyman dedenin durumuna düştüklerini hayal ederler. İçlerine pişmanlık çöker. Hemen Süleyman dedenin odasına koşup ondan özür dilerler. O günden sonra da yemekleri birlikte yerler. Süleyman dedeye de çok iyi davranmaya başlarlar.

Bu hikâyede olaylar, görüldüğü gibi mutlu sonla bitmektedir. Ama olaylar her zaman böyle sonuçlanmayabilir.

Güzel işler yapanlar iyi sonuçlar elde ederler. Kötü işler yapanlar, er geç bunun karşılığını bulurlar.

ÖFKE YENİLDİ

Öfkeyle kalkan zararlar oturur.

İnsan öfkeli anında sağlıklı ve doğru karar veremez. Davranışlarını kontrol edemez. Sakin bir anında, öfkeli davranışının ne kadar yanlış olduğunu görür. Öfkeyle yapılan bazı davranışlar, bazen artık dönüşü olmayan yollara sevk eder. O anda, son pişmanlık fayda vermez.

Öfkeli insan iyi düşünemez, yaptığı yanlışlıkların nasıl sonuçlar vereceğini hesap edemez. Sonunda bu ölçüsüz ve yanlış davranışın zararını hem kendisi hem de başkaları çeker.

Bazıları, bağırıp çağırarak işini halletmeye çalışır. Bu durum, geçici olarak sorunları çözebilir. Ama bir gün işin sonu mutlaka hüsrarla biter.

Öfkenin zararlarından korunmak için kendimizi ve duygularımızı kontrol etmeyi bilmeliyiz. Kızgınlık, öfke ve saldırganlık duyguları, hayatımızı olumsuz etkiler. Özellikle bu duygular tehlikeli sonuçlara yol açabilir. Aslında öfke, olumsuz bir duruma tepki olarak meydana gelir. Fakat bunun aşırı olması, işin çığırından çıkmasına sebep olur. Öfke baldan tatlı gelmeye başlayınca kontrolümüzü kaybederiz. Bu durumda çevremizdekilere düşmanlık bile yapabiliriz.

Öfke gelince akıl baştan gider ve kendimize hakim olamayız. Öfkesine hakim olamayıp da çevresine zarar veren ve bu yüzden hapisanelere girmiş birçok insan vardır.

Çözüme kavuşturulamayan öfkeler, insanlar arasında ciddi iletişim sorunları yaşanmasına neden olur ve toplum düzenini temelden sarsar. Öfkeli bir insan, olayları ve durumları olumsuz bir bakış açısıyla ele alır. Öfke anında doğru davranış biçimini seçememek, olayların daha da kötüye gitmesine yol açar.

Öfke anlarında seçilen şiddet, hakaret, saldırganlık, yüksek sesle konuşmak gibi davranışlar hiçbir olumlu sonuç vermez. Öfke anında, yol kenarında bir arkadaşınızı ittiğinizi düşününüz. Arkadaşınız yere düştü ve başını kaldırım taşına çarptı. Bu sırada beyin sarsıntısı geçirdi ve hemen doktora götürdüler. Beyinde hasar meydana geldi ve vücudunun bir bölümü tutmaz oldu. Siz de yaptığınız bu saldırganlıktan dolayı hem okulda hem de mahkemede ceza aldınız. Hem arkadaşlarınızı kaybettiniz hem de hayatınızı zehirlediniz.

Bizim verdiğimiz örnek gibilerini çoğaltmak elbette mümkündür. Yıllarca beraber olduğu oyun arkadaşını yaralayıp onun hayatını kaybetmesine sebep olan çocuklar vardır. Tabi bu olayların sonunda pişmanlık duyulmaktadır fakat iş işten geçmiştir. Öfkeyle kalkan, zararlar oturmuştur.

Duygularımızı kontrol edebilmek için gerektiği zaman eğitim bile almalıyız. Çünkü çocukluk yıllarında öfkemizi kontrol etmeyi beceremezsek ileride daha büyük problemler yaşayabiliriz.

Öfkeyle ilgili, çevremizde birçok kötü örnekle karşılaşabiliriz. O davranışları görmek, bizi öfkeli davranmaya yöneltebilir. Bu davranışları örnek almamalı ve bu davranışları sergileyenlerden uzak durmalıyız.

Bazı arkadaşlarımız, doğuştan gelen özelliklerle daha çabuk öfkelenir. Bu arkadaşlarımıza karşı daha dikkatli olmalı, onları sinirlendirecek davranışlardan kaçınmalıyız. O arkadaşımız da öfkesini kontrol etmeye çalışmalıdır.

Kızgınlığın öfkeye dönüştüğünü fark ettiğimizde ellerimizi ve kollarımızı birleştirelim. İçimizden ona kadar sayıp sakinleşmeye çalışalım. Sayma sırasında derin nefes alıp verelim. Bu hareketler sakinleşmemize yardımcı olacaktır. Sakinleştikten sonra neler yapabileceğimizi düşünelim. Bulduğumuz en uygun çözüm yolunu uygulayalım.

Öfke anında, bulunduğumuz ortamı değiştirmek, sakin ve sessiz yerlere geçmek yararlı olur. Elimizi, yüzümüzü yıkamak, derin nefes alıp vermek, dikkatimizi başka şeylere yöneltmek de öfkemizin yatışmasına yardımcı olur.

Bütün iyi niyetimize rağmen karşı tarafta olumsuz davranışlar devam ediyor olabilir. Böyle bir davranış, sorunların artmasına neden olacaktır. Bu durumda, bu arkadaşımızla ilişkilerimizi gözden geçirmeliyiz.

Öfkeyle yapılan davranışların yaşadığımız sorunları çözmediği, hatta artırdığı ortadadır. Bunun için öfkesiz kalkıp sevinçle yerimize oturalım. Böylece daha huzurlu bir hayat sürmemiz mümkün olacaktır.

HAYATIN İLK YILLARI

Ağaç yaşken eğilir.

Küçük bir fidanı eğmek istediğinizde bunu kolaylıkla başarabilirsiniz. Hatta bazı yerlerde bisiklet, araba, değişik hayvan şekillerine sokulmuş fidanlar görürsünüz. Taze hâldeyken onlara istenen şekiller verilmiştir. Yaşlı ve kuru bir ağacı eğmeye çalıştığınızda zorlanırsınız. Onu eğmek için büyük bir güç sarf etmeniz gerekir. Bu durumda eğilmez de kökünden sökülür ve yıkılır. Artık bu ağacın yaşaması mümkün değildir. Kuruyan dal kırılır, kuruyan yapraklar kopar ve yere düşer.

İnsanlar, küçük yaşlarda daha iyi eğitilebilir. Yaş ilerledikçe alışkanlıklardan vazgeçmek, yeni alışkanlıklar edinmek güçleşir.

Sağlıklı dişlere sahip olabilmek için diş fırçalama alışkanlığımızın olması gerekir. Okul öncesinden sahip olduğumuz bu alışkanlığı devam ettirmeliyiz. Ders çalışma alışkanlığını da ilköğretimin ilk yıllarında ediniriz. Günümüzü planlayıp ders çalışmamız gereken zamanda masamızın başında olmalıyız. Planlı ve düzenli olarak ders çalışanlar, hayatta daha başarılı olur.

Halkımızın okuma alışkanlığı sürekli tartışılıp durulur. Çoğunlukla az okuduğumuz söylenir. Peki, okuma alışkanlığı kazanmak için hayatın ilk yıllarında neler yapılabilir?

Öncelikle, oyuncak gibi sevimli kitaplarla karşılaşırız. Annemiz bize içindekileri okur, resimleri anlatmamızı ister. Öyle bir an gelir ki biz artık o sayfalarda ne anlatıldığını bir çırpıda söyleriz. Âdeta bir yazı gibi kitapların resimlerini okuruz. Yatarken yine masallarla uyuruz. Kitap, hayatımızda önemli bir yer tutar.

İlköğretime başlayıp okuma ve yazmayı öğrendikten sonra kitaplar bizim için daha sevimli hâle gelir. Artık yazılarla ne anlatıldığını öğrenebiliriz. Resimlerle yazılar arasında nasıl bir bağ olduğunu fark ederiz. Günün belli bir bölümünü okumaya ayırırız. Artık odamızda küçük bir kitaplığımız bile oluşmuştur. Bu dönemde, yavaş yavaş hangi kitaplardan hoşlandığımızı keşfederiz. Masalı mı, hikâyeyi mi daha çok seviyoruz, bunu belirleriz. Adım adım, kitaplara doğru yol alırız. Bu sürenin sonunda kitap okuma alışkanlığı kazanırız. Artık okumadığımız günler, bizim için işkence olur, azap verir.

Hayatın ilk yıllarında doğru dürüst kitap okumadan, sonradan onu alışkanlık hâline getirmek zor olur. Bir de aile ve arkadaş çevremizde okuma alışkanlığı olmayan insanların sayısı fazla olursa vay hâlimize! Bu durumda kitap okuma alışkanlığından söz edemeyiz.

Bir mzk aleti almak istiyorsak bunun için erken davranmamız gerekir. Hayatın her döneminin kendine göre yükümlülükleri vardır. Sınavlara hazırlanan bir öğrencinin resim çizmeye, mzk kursuna gitmeye zamanı çok az kalır.

Alışkanlıkları, sadece davranış olarak düşünmemek gerekir. Özellikle jimnastik gibi spor dallarına çok önceden hazırlanmak gerekir. Yaşı ilerlemiş birinin jimnastik yarışmalarına hazırlanması çok zordur. Belki, hobi olarak yapılabilir.

Hayatın ilk yıllarında doğru veya yanlış öğrenilen her şey, bir sandığa konuyor gibi saklanır. Hayatın ileriki yıllarında onlar ihtiyaa göre kullanılır. Öğrenilen hiçbir şey boş yere akıp gitmez.

İnsan, hayatın ilk yıllarında birçok güzel alışkanlık ve beceri kazanabilir. Her güzel ahlak ve beceri, insanın toplum tarafından daha çok sevilmesine ve izlenmesine sebep olur.

ARI GEZER ÇİÇEK ÇİÇEK

Az söyle, çok dinle.

Çok konuşmak, aynı zamanda çok hatayı da beraberinde getirir. Kişilerin başına birçok dert açabilir. Oysa az sözle derdini anlatmak, daha çok tercih edilmelidir. Çok söz, bazen gerçek dışı ifadeleri de içermeye başlar.

Dinlemek, ayrı bir beceri ister. Dinleme sırasındaki uygunsuz davranışlarımız, konuşmacıyı olumsuz etkiler. Özellikle toplum önünde yapılan konuşmalarda dikkatli olmak, konuşmasını ve dinlemesini bilmek gerekir.

Güzel konuşmak insanların hoşuna gider. Burada uygun bir ses tonuna sahip olmak ve bildiklerini düzgün bir şekilde ifade edebilmek güzel bir yetenektir. Ses tonunun yanında beden dili de konuşmaya ayrı bir canlılık katar.

Her insan, güzel konuşmak ister. Güzel konuşmak, aynı zamanda dolu dolu konuşmaktır. Fakat güzel bir ses tonuyla boş konuşmalar yapıldığı da görülebilir.

Konuşmada mizahın ve şakanın önemli bir yeri vardır. Çatık kaşlı, hiç gülümsemeyen insanın konuşmaları sevilmez. Mizah; güldürücü, eğlendirici ve şaşırtıcı olduğu kadar, öğretici ve düşündürücüdür. Nasrettin Hoca'nın fıkralarında olduğu şekilde yapılan anlatımlar, sevilerek dinlendiği için etkileri daha fazla olur. Zihinde uzun süre kalır. Mizahın, insanlarla alay etmeye dönüştürülmemesi gerekir.

Bazı insanlar güzel konuşma eğitimi alır. Fakat dinleme için böyle bir kaygımız yoktur. Dinleme sırasında, resim yaptığımız, uyumaya çalıştığımız anlar bile olabilir.

Bir insan ne kadar güzel konuşursa konuşsun iyi dinleyiciler olmayınca konuşma boşa gider. Konuşmak, dinlemeyle beraber olunca bir anlam kazanır.

Sadece bazı sesleri duymak, dinlemek değildir. Ama söylenenleri iki kulağımızla dinler ve bir şeyler öğrenmeye çalışırsak anlamlı bir dinleme yapmış oluruz.

Dikkatinizi konuşmacıya verdiğinizde onun hakkında bir karara varabilirsiniz. Bir başka zaman dinleyip dinlemeyeceğinize hükmedebilirsiniz.

İnsan dinlemekle çok şey öğrenir. Çoğu zaman, dinlemek için özel yerlere gider ve özel gayretler sarf ederiz. Müzik dinleriz, şarkıya kulak kesiliriz. Bir konferansı takip eder, bir şeyler öğrenmeye çalışırız. Arabada giderken radyo dinleriz. Annemizin babamızın sözleri kulağımıza küpe olur. Ders

sırasında öğretmenimizin konuşmalarını dinleriz. Bazen, dünyanın günlük işlerinden uzaklaşır, kendi söylediğiniz türküyü, kendi okuduğunuz kitabı dinlersiniz.

Dinlemek, anlamayı kolaylaştırır. Konuşmacının ne demek istediğini anladığımız ölçüde yeni şeyler öğreniriz. Dinleyip de anlamadığımız zaman hiçbir kazancımız olmaz. Güzel konuşmak bizim ünlü biri olmamıza yardım edebilir. Ancak hayatta başarılı olanlar iyi dinlemesini bilenlerdir. İyi dinleyen insan, farklı çiçekleri dolaşır bal yapan arı gibidir. Dinlemesini bilmek, çok konuşmaya çalışmaktan daha değerlidir. Seyrettiğimiz bazı televizyon programlarında buna ne kadar ihtiyacımızın olduğu daha iyi görülmektedir. Bu nedenle insanlara dinlemeyi iyi öğretmek gerekir.

Allah insana bir ağız, iki kulak vermiş. İnsanın iyi bir iletişimci olabilmesi için hem konuşmayı hem de dinlemeyi bilmesi gerekir.

ANIT AĞAÇLAR

Yaş kesen, baş keser.

Evlerin eşiği, çocukların beşiği ağaçtan yapılır. Ağacın hayatımızdaki yerini saymakla bitiremeyiz. Bunun farkında olan atalarımız bir ağaç kesmeyi, bir insanın canına kıymakla bir tutmuşlardır.

Dünyada bir dikili ağacı olmayan fakat ağaç kesmede çok acımasız olan insanlar vardır. Böylelerine ağacın önemini anlatmak oldukça zordur. Ama bir fidan dikip onun büyümesini takip eden insan, ağaca kıyamaz. Ağacı kesip yıkmak kolay fakat ağaç yetiştirmek çok zor ve uzun zaman alan bir çalışmadır.

Bazı şehirlerimizde anıt ağaçlar vardır. Onların uzun ömürlü olabilmesi için büyük bir gayret gösterilir. Bu ağaçlardan bazılarını yol ortasında görürsünüz. Yol yapılıyor diye onlar kesilip atılmamıştır. Bazılarının dallarında sultanlara salıncak kurulmuş, gölgesinde birçok insan dinlenmiştir.

Güzel bir ormana gidip de huzur bulmayan var mı? Dallarda öten kuşları dinleyip haz almayan olur mu? Rüzgârın etkisiyle salınıp hışırdayan yaprakların serinliğini hissetmek insana ayrı bir duygu yaşatmıyor mu?

Beton yığınlarının arasında sıkışıp kalan ve sıkılan insan, bahçesinde, salınışını seyretmeyi düşündüğü bir ağacının olmasını çok ister. Diktiği bir fidanın boy atıp büyümesi için büyük bir çaba sarf eder.

Baharda gökkuşuğuna dönen bir meyve bahçesini seyretmek, hayata bakışımızı canlandırır. Her mevsimde bize farklı şekillerde dallardan gülümseyen meyveler, iştahımızı açar.

Yurdumuzu gezerken ağaçsız tepeleri görmek insana hüzün veriyor. Ağaçsız, topraksız dağlara bülbüller konmuyor. O dağlarda kelebekler uçmuyor. Arılar dolaşıp polen toplayacak çiçekleri bulamıyor. Dağları ağaçsız, ormanları kuşsuz, çiçekleri arısız, yurdu ormansız koymak gözlerimizi nemlendiriyor. Belki bir zamanlar, şimdi belgesellerde seyrettiğimiz ve adını bile bilmediğimiz hayvanlar yurdumuzda da yaşıyordu. İnsanlar, kendi çıkarları için o zenginlikleri yok ettiler.

Bir ormanın içinde birçok ağaç olduğunu ve bir ağacı kesmekle bir şey olmayacağını düşünebilirsiniz. Fakat o ağaç belki kuşların yuvası, yorgunlar gölgesi olacaktır. Senin için bir şey fark etmese bile o ağaç yaşayacak ve onun için çok şey fark edecektir.

Ya yangınlara ne demeli? Söndürülmeyen bir sigaranın binlerce ağacın yok olmasına ve binlerce hayvanın yanmasına sebep olması gerçekten düşündürücüdür. Yuvası yanan bir kuşun, evi yanan bir insandan ne farkı var?

Bazı bölgelerimizde ağaçlandırma çalışmalarını görmek insanı sevindiriyor. Minik öğrencilerin bu çalışmalarda bulunması, biriktirdikleri harçlıklarla fidan alıp dikmeleri insanı mutlu ediyor. Peki fidanı dikmekle görevimiz sona eriyor mu? Asla sona ermiyor! Diktiğimiz fidanların zaman zaman bakımını yapmak, etrafını kazmak ve onları sulamak gerekir.

Gelen geçen su içtiği bir çeşme ve çeşmenin yanında, gölgesinde insanların dinlendiği kocaman bir ağaç düşünün. Bu çeşme bu ağaca ne kadar yakışır, değil mi?

Ana yurdun baştan başa yeşil ağaçlarla, kuş sesleriyle dolu olmasını istiyorsak üzerimize önemli bir görev düşmektedir. Bu önemli görev, yeşili korumaktır.

HAYATTAN DERS ALMAK

Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.

İnsan hayatta birçok sıkıntıyla karşı karşıya kalır. Bu olaylardan bazıları canımızı yakmış, bize pahalıya mal olmuştur. Daha önceki olayların benzerlerini yaşama ihtimali ortaya çıkabilir. Bu durumda, öncekilerden ders çıkarıp yeni olaylara karşı önlem almaya çalışırız.

Hayatın içinde aynı maceralar tekrar edip duruyor. Fakat çoğu zaman ders alınmadığı için bu olaylar sürüp gidiyor. Her insan aldanabilir. Aldanmak, insanın en temel kusurlarından biridir. Asıl konu ise bir kez aldandığımız konuda dikkatli olmak ve bir daha aldanmamaktır.

Dikkatsizlik ve savrukluğu sonucunda işini kaybeden bir insan düşünün. Bu kişi, çalışıp çabalayıp işini tekrar kurduğunda önceki tecrübelerinden ders alır. Bir daha kötü duruma düşmemek için kılı kırk yararak gerekli önlemleri alır. Daha ince eleyip sık dokur ve hassas davranır.

Okul hayatı da bundan farklı değildir. Başarısız olmuş bir öğrenci, çevresinden nasıl bir tepki aldığını bilir. Bu olumsuz durumdan kurtulmak için daha planlı ve düzenli olarak çalışır. Sonunda başarılı bir öğrenci olur. Bir daha başarısız duruma düşmemek için dikkatli davranır.

Karga ile tilkinin macerasını çoğumuz biliriz. Karganın ağzında kocaman bir peynir parçası varmış. Yoldan geçen tilki, karganın ağzındaki peynire göz koymuş. Ağacın altına gelince karganın sesine övgüler yağdırmış. Karga şen sesiyle ötmeye başlamış. Bu sırada peynir ağzından düşmüş, peyniri tilki kapıp yemiştir. Karga, aldatıldığını anlamış ama artık iş işten geçmiş.

Karga bir gün, yine bir peynir parçasıyla gelip bir dala konmuş. Tilki, kargayı görünce dayanamamış ve oraya gelmiş. Kargayı övmeye başlamış. Yine şen sesiyle ötmesini istemiş. Fakat karga bu sefer uyanmış. Önce peyniri afiyetle yemiştir, sonra ötmeye başlamış. Aptal gibi görünen karga daha önceki olaydan dersini almış. Tilki, kargayı kandırıp peyniri alamadığı için üzgün bir şekilde oradan ayrılmış.

Yaşadığımız olaylar ders almamız için birer tecrübedir. Ama önemli olan ders çıkarıp tedbirli olmaktır.

MEB Tavsiyeli İlköğretim 100 Temel Eserden Seçmeler

1. TILKI İLE TAVŞAN
2. İHTİYAR AT
3. KAVAL ÇALAN BALIKÇI
4. PAPAĞAN İLE KEDİ
5. ÇINAR AĞACI
6. ÇIRKIN ÖRDEK YAVRUSU
7. ESKİ EV
8. TİMUR'UN FİLLERİ
9. KURT AVI
10. RÜYA
11. ÇOBAN İLE KRAL
12. İKİ DOST
13. KUYUDAKİ TILKI
14. TAVUS KUŞU
15. BAKKAL İLE PAPAĞAN
16. ÜÇ ÖĞÜT
17. KÜTÜK
18. PEMBE İNCİLİ KAFTAN
19. ALTIN IŞIK
20. ŞERMİN
21. DUT YEMİŞ BÜLBÜL
22. KÜLAH
23. GİZLİ MABET
24. MUTLU PRENS
25. BİLLUR KÖŞK
26. GULİVER'İN GEZİLERİ
27. HEİDİ
28. ALİCE HARİKALAR DİYARINDA
29. GEÇTİ BOR'UN PAZARI
30. YARIM ELMA

Zambak
YAYINLARI

